

Kırşehir ilinin tarımsal yapısı, mevcut durumu, sorunlar ve çözüm önerileri

→ **Araş. Gör. Hasan ŞANLI**
Doç. Dr. Hasan Hüseyin ATAR
Ahmet Faruk ŞANLI

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, 06110, Dışkapı, ANKARA

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Bölümü, 06110, Dışkapı, ANKARA

Zonguldak Meteoroloji Bölge Müdürlüğü, ZONGULDAK

ÖZET

Kırşehir, bulunduğu coğrafi konum ve topoğrafik özellikleri nedeniyle önemli bir tarım şehridir. Ülkemizde yetiştirilen ürün deseni de dikkate alındığında önemli ürünlerin üretiminin Kırşehir olduğu ortaya çıkmaktadır. İlde bulunan 431.025 hektar olan tarım arazisinin, 366.073 hektarının sulanabilir özellikte olduğu belirlenmiş, ancak tarım arazilerinin % 84,93'ünün sulanabilir özellikte olmasına karşın, günümüzde sadece % 7,93'ünün sulanmakta olduğu saptanmıştır.

Bunun yanı sıra İlde hayvancılık henüz istenilen düzeye ulaşamamış olup, bu durum hayvansal ürünlerin arz ve talepleri arasında bir denge kurulamaması nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Artan il nüfusu karşısında bu dengesiz durum gerekli önlemler alınmazsa da-

ha da artacaktır.

Kırşehir'de yetiştirilen bitkisel ürünlerin, hayvancılık faaliyeti ile birlikte yürütülmesine önem verilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan İlde yem ve endüstri bitkileri üretiminin artırılması ve bu ürünlerin düşük verim düzeyine sahip diğer ürünlerle münavebeli olarak üretimin yapılmasına öncelik verilmesi gerekmektedir.

1. Coğrafi Yapısı ve Yüzey Şekilleri

Kırşehir, İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak Bölümünde yer alır. Yüzölçümü, 6.570 km²'dir. İlin toprakları, ülke topraklarının % 0,8'ini, İç Anadolu Bölgesi topraklarının % 2,9'unu oluşturur ve yüzölçümü yönüyle Türkiye'de 53. sırada yer almaktadır. İl, 38° 50' - 39° 50' kuzey enlemleri, 33° 30' - 34° 50' doğu boylamları arasında bulunmaktadır. İlin güney uç

noktası, merkez ilçe Ulupınar kasabası, kuzey uç noktası Çiçekdağı İlçesinin Konurkale köyüdür. Batı uç noktası kaman İlçesi Büğüz köyü, Doğu uç noktası ise Mucur İlçesi Kılıçlı Köyüdür. Deniz seviyesinden yüksekliği 985 metredir. İlin kuş uçuşu olarak denize uzaklıkları; güneyde Akdenizde Anamur Burnuna 362 km; kuzeyde Karadeniz’de Sinop’a 334 km’dir.

İl toprakları, güney ve güneybatıda Kızılırmak, batı ve kuzeybatıda Kılıçözü Deresi, kuzey ve kuzeydoğuda Delice Irmağı, doğuda Seyfe Gölü çöküntü alanı ile çevrili bulunmaktadır. İlin % 17,2’sini kaplayan dağlar, “Kırşehir Masif”i olarak adlandırılan ana plato üzerinde kuzeyden başlayıp güneybatıya ve güneydoğuya doğru açılarak toprakları engebeli hale getirmektedir. Bu engebelerin ortalama yüksekliği 1500-2000 m arasındadır. İl topraklarının kuzey kısmında Çiçekdağı, orta kesiminde Baran Dağı ve Kervansaray Dağı önemli yükseltilerdir. Kırşehir, ortalama yüksekliği 1000 m’ye ulaşan geniş bir yayla görünümündedir. Kırşehir Masif’i olarak da adlandırılan bu plato, birkaç dağ kütleli ile engebelenmiş, Kızılırmak, Delice Irmak ve kolları tarafından yarılmış dalgalı bir düzlüktür. Bu plato üzerinde Seyfe Gölü kapalı havzası yer alır. Yüksekliği 1500 m’yi aşan dağların sayısı oldukça azdır. İl topraklarının % 64,5’i plato, % 17,2’si dağlık alan, % 18,3’ü ova ile kaplıdır.

Kırşehir topraklarının % 18,3’ünü ovalar; Malya (Seyfe) Ovası, Çoğun (Çuğun) Ovası, Güzler Ovası ve Diğer Küçük Ovalardır (Hamamözü, Değirmenözü, Acıöz ve Maniöz ovaları). Ovaların dışında ildeki diğer düzlükler; Kenar, Tatarilyas, Kuytuluk, Körkuyu, Gardaklıbel, Yalnızmezar, Göbek, Laleli, Güllüdağ, Ekizağıl ve Aksa-

kal yaylarıdır.

İlde bulunan vadiler; Kızılırmak Vadisi, Kırşehir Kılıçözü, Kaman Kılıçözü, Delice Irmak Vadisidir. İldeki akarsular; Kızılırmak, Kılıçözü (Kırşehir) Çayı, Kaman Kılıçözü ve Delice Irmak’tır. Türkiye’nin uzunluk bakımından en büyük (1.355 km) akarsuyu olan ve il sınırları içindeki uzunluğu 110 km’ye ulaşan Kızılırmak’tır. Genellikle jipsli araziden akarak gelen Kızılırmak’ın suları tuzlu ve acıdır. Fakat bu durum tarımda sulamayı olumsuz etkilememektedir. Kırşehir, Kızılırmak havzası üzerinde olmasına karşın, ova ve sulanan alan bakımından yeterli düzeye ulaşmamıştır. Yağmur ve kar suları ile beslenen, ortalama debisi 184 m³/sn olan Kızılırmak’ın rejimi düzensizdir. İlkbahar başlarında yükselmeye başlayan suları, ilkbahar sonunda en yüksek düzeye ulaşır. Sıcak ve kurak geçen yaz aylarında buharlaşmanın artmasıyla azalan suları temmuz ayında en düşük seviyededir. Kılıçözü (Kırşehir) Çayı sulu tarım için elverişlidir ve çayın üzerinde sulama ve taşkın önleme amacıyla Çuğun Barajı, İğdeliöz, Kılıçözü ve Güzler sulama regülatörleri yapılmıştır. Düzensiz bir rejime sahip olan çayın suları yaz mevsiminde azalır, kış ve ilkbahar aylarında ise yağışlar ve eriyen kar suları nedeniyle zaman zaman taşkınlar olmaktadır. Delice Irmağı, Kızılırmak’ın en uzun koludur (426 km). Su rejimi düzensiz olan ırmaktan sulamada yararlanılmaktadır.

İlde doğal ve baraj gölü ile su göletleri bulunmaktadır. Doğal göller; Seyfe gölü, Obruk Gölü, baraj gölleri ise Hirfanlı baraj gölü, Çoğun (Çuğun) Baraj Gölü, Karao-va ve Kültepe Barajıdır. Bu arada Merkez İlçe, Ekizağıl ve Karaboğaz Göletleriyle Güzler Regülatörü vardır. Kaman İlçesinde, Karaka-

ya, Gökeşme, Darıözü, Medrese, Sarıömerli, Çiftlikbala, Ömerhacı ve Savcılı Göletleri; Çiçekdağı İlçesinde, Gölcük, Kırdök Göletleri ve Boztepe İlçesinde Harmanaltı Göletleri hizmete vermektedir.

Seyfe Gölü batısında bulunan Seyfe ve kuzeyinde yer alan Badıllı köylerinden çıkan pınarlar, dip kaynakları, drenaj alanı yüzeysel akışın ve göl alanına düşen yağışlarla beslenmektedir. Yörenin çok az yağış alması gölü besleyen derelerin yazın büyük ölçüde kuruması ve yüksek buharlaşmanın da etkisiyle su seviyesi yazın oldukça düşer ve büyük bir kesimi tuzlu bataklığa dönüşür. Göl çevresinde geniş meralar ve tarlalar yer almaktadır. Bu arazinin büyük bölümü, Malya Tarım İşletmesinin sınırları içinde kalır. Göl içinde balık yoktur, sadece kurbağa türleri ve su yılanlarına rastlanır. Ancak Seyfe Deresinde ve derenin göl içindeki yayılım alanında iki küçük balık türü yaşamaktadır. Göl ve çevresi 1990 tarihinde “Tabiatı Koruma Alanı” ilan edilmiştir. Aynı zamanda 1. derecede “Doğal Sit” alanıdır. Göl ve çevresinde ötücü kuşlar dahil olmak üzere toplam 187 kuş türü tespit edilmiştir. Obruk Gölü, Nevşehir sınırı yakınında Obruk Köyünde bulunan, karstik oluşumlu bir göldür. Derinliği ve kirliliği nedeniyle suyundan yararlanılamamaktadır. Hirfanlı Baraj Gölü, Kaman’a bağlı Hirfanlı Köyü yakınında elektrik üretmek ve sulamada kullanmak amacıyla 1959 yılında tamamlanmış ve 8 Ocak 1960 yılında açılmıştır. Açıldığı yılda Türkiye’nin en büyük, bugün ise 4. barajı olan Hirfanlı’nın alanı 263 km² olup, baraj gölünün uzunluğu 75 km’dir. Bölgenin iklimini olumlu etkileyen baraj gölünde, kerevit, sazan, yayın gibi türlerden oluşan tatlı su balıkçılığı yapılmakta ve yöre insanına gelir kaynağı sağla-

maktadır. Çoğun (Çuğun) Baraj Gölü, Kırşehir ilinin kuzeybatısında, Çuğun Köyü sınırları içinde Kılıçözü Çayı üzerinde kurulu olan baraj gölü il merkezine 20 km uzaklıktadır. Sulama ve taşkın koruma amaçlı yapılan göl, 1970 yılında tamamlanarak, sulamaya 1976 yılında geçilmiştir. Baraj gölü ile 2.028 hektar alan sulanmaktadır. Ayrıca gölde başta aynalı saz olmak üzere tatlı su balıkları üretilmektedir. Karaova Barajı, sulama amacıyla 1997'de hizmete açılmış ve baraj suyu ile 4.760 hektar alan sulanabilmektedir. Kültepe Barajı, sulama ve taşkın önle-

yer almaktadır. Bu göletlerin etkisiyle baraja gelen su azalmış olup, ancak çok kısıtlı sulama yapılmaktadır. Su ihtiyaç sorunlarının çözümü amacıyla baraja, Kızılırmak'tan pompaj-planlama çalışmaları yapılmaktadır. Baraj sayesinde 23.509 hektar alan sulanabilmektedir. Bu barajın dışında sulama amacıyla 1998 yılında yapımı tamamlanan Sıdıklı Barajı da bulunmaktadır.

2. İklim ve Bitki Örtüsü

Kırşehir'de kışları soğuk ve kar yağışlı, yazları kurak ve sıcak geçen karasal iklim görülür. Thornthwait'in iklim sınıflamasına göre

caklık farkı fazla değildir. İlçeler arasındaki sıcaklık farkı 1°C derece civarındadır. Merkez ilçede yıllık ortalama sıcaklık 11,3 derece iken Kaman İlçesinde 10,9°C, Çiçekdağı İlçesinde ise 12,2 °C'dir. Kırşehir'in çevre illerle olan sıcaklık farkı 1°C dolayındadır.

Kırşehir'de 61 yıllık gözlem süresinde; 1954 yılı Ağustos ayında 39,4°C ile en yüksek sıcaklık, 1942 yılı Ocak ayında ise -28,0°C ile en düşük sıcaklık gerçekleşmiştir.

Yağış: Kırşehir'deki yıllık yağış ortalaması 350-400 mm arasındadır. Merkez İlçede 62 yıllık verilere göre yıllık yağış miktarı 378,1

Çizelge 1. Tarımsal Alanların İlçeler Üzerinden Sınıfsal Dağılımı (Ha) (2007)

İLÇELER	I. Sınıf (ha)	II. Sınıf (ha)	III. Sınıf (ha)	IV. Sınıf (ha)	V. Sınıf (ha)	VI. Sınıf (ha)	VII. Sınıf (ha)	VIII. Sınıf (ha)
MERKEZ	3.606	28.463	27.163	26.720	1.310	15.102	11.825	0
AKÇAKENT	1.550	1.429	11.109	3.591	135	5.626	1.474	0
AKPINAR	1.601	3.145	11.344	6.922	235	4.515	2.951	0
BOZTEPE	20.854	2.858	5.580	4.145	99	7.315	895	0
ÇİÇEKDAĞI	3.401	8.910	11.017	17.473	4.157	19.123	15.427	0
KAMAN	1.800	19.119	16.029	20.490	2.176	12.543	10.734	0
MUCUR	16.862	8.133	11.590	20.286	1.460	8.538	13.426	0
KIRŞEHİR (TOPLAM)	49.674	72.057	93.832	99.627	9.572	72.762	56.732	0

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

me amacıyla toprak dolgu tipinde yapılmış ve 1983 yılında işletmeye açılmıştır. Barajın kaynağında ve yan kolları üzerinde 5 adet gölet

Kırşehir, yarı kurak iklim özelliğine sahiptir.

Sıcaklık: İldeki dağlık ve ovalık alanlar arasında yıllık ortalama sı-

mm'dir. Yıllık yağış miktarı Kaman İlçesinde 455 mm, Çiçekdağı İlçesinde ise 322 mm olarak görülmüştür. Kırşehir'e komşu il mer-

Çizelge 2. Kırşehir İlinde Erozyon Alanları (2007)

İLÇELER	Zayıf Erozyonlu Alan (ha)	Orta Şiddetli Erozyona Maruz Alan (ha)	Şiddetli Erozyona Maruz Alan (ha)	Çok Şiddetli Erozyona Maruz Alan (ha)	Toplam Erozyona Maruz Alan (ha)
MERKEZ	3.264	6.295	5.047	1.571	16.177
AKÇAKENT	238	1.686	1.713	589	4.226
AKPINAR	427	2.605	2.070	442	5.544
BOZTEPE	1.719	1.094	567	565	3.945
ÇİÇEKDAĞI	902	2.934	3.079	1.599	8.514
KAMAN	2.429	4.770	3.902	1.175	12.276
MUCUR	1.706	4.855	2.026	1.336	9.923
KIRŞEHİR (TOPLAM)	10.685	24.239	18.404	7.277	60.605

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

kezlerinin yıllık yağış miktarları; Ankara'da 377,7 mm, Nevşehir'de 388 mm, Yozgat'ta ise 539 mm'dir.

Kırşehir'de yağışın en çok Aralık, Ocak, Nisan ve Mayıs aylarında düşmektedir. En az yağış Temmuz ve Ağustos aylarında olup, bu aylardaki yağış miktarı 4-6 mm dolaylarındadır. Bu değerlerden de anlaşılacağı gibi Kırşehir'in yağış rejimi tipi "Akdeniz Yağış Rejim Tipi" ne benzerdir. Çünkü yazın düşen yağış miktarı çok az, kış ve ilkbaharda yüksektir. Ancak yağış değerleri Akdeniz tipine göre çok düşüktür.

Kırşehir'de 62 yıllık ölçümlere göre; yıllık en az yağış miktarı 202 mm ile 1932 yılında, yıllık en fazla yağış miktarı 483 mm ile 1966 yılında gerçekleşmiştir. Yine 62 yıl içinde günlük en fazla yağış miktarı 66,0 mm ile Haziran ayında kaydedilmiştir. Uzun yıllar ortalamalarına göre yıllık ortalama yağışlı gün sayısı 92 olup yıllara göre 37-113 gün arasındadır.

Kırşehir'de 62 yıllık iklim verilerine göre yıllık ortalama karla örtülü gün sayısı 25'tir. 1930 yılında, yıl boyunca bir gün karla örtülü geçerken, 1949 yılında yıl boyunca 74 gün karla örtülü geçmiştir. Yıllık ortalama donlu gün sayı-

sı 96,8 iken, kırağılı gün sayısı 54, nem oranı % 63 olarak hesaplanmıştır. Güneşli günler sayısı yıllık 76-174 arasında değişir. Yıllık ortalama 6,5 gün sisli, 2 gün ise dolulu gün olarak geçmektedir.

Rüzgar: Kırşehir genellikle kuzey ve güney yönlü rüzgarların etkisinde olup yıllık ortalama rüzgar hızı 2,0 m/sn'dir. 42 yıl içinde yıllık ortalama kuzey yönlü rüzgar sayısı 202 olarak kaydedilmiştir. Fırtınalı gün sayısı ise yıl içinde ortalama 3-4 gündür.

3. Tarımsal Yapı

3.1. Arazi yapısı

Kırşehir ili 657.012 hektarlık yüzölçümünün %67,99'u (yani 431.025 hektarı) tarım arazisi sınıfındadır. İşlemeye uygun tarım arazisi olan I.,II.,III. ve IV. sınıfların toplamı 315.190 ha'dır (Çizelge 1)

I. sınıf tarım arazileri en fazla Boztepe İlçesinde bulunurken, en az alan Akçakent'tedir. I. sınıf tarım arazi bakımından Boztepe'yi Mucur ve Çiçekdağı izlemektedir (Çizelge 1).

Tarım alanlarının sorunlarının başında yer alan erozyon, bir yandan iklim özellikleri, topografya ve bitki örtüsünün durumu gibi doğal koşullara bağlı olarak gelişirken, diğer yandan insan müdahalesi ve

hızla artan nüfus baskısı gibi etkenlerle de artmaktadır. Nüfusun hızla arttığı ülkemizde kırsal alanda yetersiz ve miras yoluyla parçalanarak küçülmüş tarım arazilerinden geçimini sağlayamayan köylünün orman ve meraları çeşitli şekillerde tahrip etmesi, erozyona karşı önlem alınmadan tarıma açması ve dolayısıyla doğal dengiyi bozması, bu sorunun sosyal ve ekonomik boyutunun bir göstergesidir.

3.2. Arazi varlığı ve dağılımı

Kırşehir ilinin arazi varlığı, 633.994 hektar olup, bunun 431.025 hektarı tarım arazisinden oluşmaktadır. Geniş çayır-mera arazisine sahip olan ilde 132.460 hektar alan bu arazi sınıfındadır. İldeki orman alanlarının bozulması sonucu, bu arazi miktarı önceki yıllara göre azalarak 25.063 hektara düşmüştür (Çizelge 3).

Kırşehir ilinde bulunan 431.025 hektar tarım arazisinin 34.168 hektarı fiilen sulanmaktadır. Sulanan arazilerin 24.642 hektarı devlet sulaması, 9.526 hektarı ise halk sulaması şeklindedir (Çizelge 4).

İlin toprak ve topografik durumu dikkate alındığında 431.025 hektar olan tarım arazisinin 366.073 hektarının sulanabilir

Çizelge 3. Kırşehir İlinde Arazi Varlığı (2007)

İLÇELER	Orman ve Fundalık (ha)	Tarım Alanı (ha)	Tarım Dışı Arazi (ha)	Çayır ve Mera (ha)
MERKEZ	4,821	101,926	8,612	29,120
AKÇAKENT	2,637	23,914	4560	9346
AKPINAR	1,457	29,713	3,950	12,766
BOZTEPE	2,248	38,778	3,934	11,240
ÇİÇEKDAĞI	3,566	78,508	4,895	16,188
KAMAN	4,367	79,891	9,300	25,830
MUCUR	5,967	78,295	10,195	27,970
KIRŞEHİR (TOPLAM)	25,063	431,025	45,446	132,460

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

Çizelge 4. İlçelere Göre Sulanan Tarım Alanlarının Sulama Biçimleri (2007)

İLÇELER	Devlet Sulamaları (ha)	Halk Sulamaları (ha)	Toplam Sulanabilir Tarım Alanı (ha)	Toplam Sulanan (ha)
MERKEZ	8.838	2.366	366.073	11.204
AKÇAKENT	4.230	1.820	0	6.050
AKPINAR	2.988	1.118	0	4.106
BOZTEPE	1.011	674	0	1.685
ÇİÇEKDAĞI	1.764	1.176	0	2.940
KAMAN	4.367	1.410	0	5.777
MUCUR	1.444	962	0	2.406
KIRŞEHİR (TOPLAM)	24.642	9.526	366.073	34.168

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

özellikle olduğu belirlenmiştir. Ancak tarım arazisinin %84,93'ü sulanabilir özellikte olmasına karşın günümüzde sadece %7,93'ü sulanmaktadır. Bu durum yıllık yağışın 350-400 mm civarında olduğu Kırşehir'de sulamanın yetersizliği ortaya koymaktadır. İlçeler itibarıyla Merkez ilçe ve Kaman ilçesi en fazla sulama alanlarına sahipken, Mucur ve Boztepe ilçelerinin arazileri en az sulanan arazilerdir.

İlin Merkez ve ilçelerine göre tarımsal alanların kullanımındaki amacına göre ilçeler üzerinden dağılımında en büyük alanı 114.189 hektar ile merkez ilçe alırken, bunu 82.891 hektar ile Kaman ilçesi takip etmektedir. Arazi kullanımı bakımından en küçük il-

çe ise 24.914 hektar ile Akçakent'dir. Tarla arazisinde 81.510 hektar ile en geniş alanı Kaman ilçesi teşkil ederken, bunu 79.041 hektar ile Merkez İlçesi takip etmektedir. Son yıllarda il ve ilçelerde yeni kurulan seralarla sebzeçilikte gelişmeler başlamış ve ürün çeşitliliği artmıştır. Mevcut araziler içerisinde 4.062 hektarı teşkil eden sebze arazisi yetersiz olup bu alanın genişletilmesine çalışılmaktadır (Çizelge 5).

3.3. Kırşehir İlinde tarımsal üretim yapısı

3.3.1. Bitkisel üretim

Kırşehir'de üretilen başlıca ürünler incelendiğinde tahıl üretiminin diğer üretim faaliyetlerine göre daha fazla olduğu belirlenmektedir (Çizelge 6). Bu bakımdan İlde

tahıl üretiminin en fazla olduğu ilçe Merkez (57.600 ha) olup, bunu Kaman (57.028 ha) izlemektedir. Bunun yanı sıra İlde endüstri bitkileri, yağlı tohumlar, yumru bitkileri ve sebze üretiminin istenen düzeyde olmadığı belirlenebilir.

Kırşehir'de başlıca tarla ürünleri arpa, buğday, mısır, yulaf ve çavdardır. Arpa'da ekim alanı bakımından en büyük ilçe Kaman (400.000 da) olup, bunu Merkez ve Mucur ilçeleri izlemektedir. Buğday üretim faaliyetinde de en yüksek ekim alanına sahip olan ilçe Çiçekdağı (260.000 da) olup, sırasıyla Mucur ve Merkez ilçeleri takip etmektedir (Çizelge 7).

Kırşehir İlinde Mısır üretimi yaygın olmayıp, özellikle hayvancılık açısından öneme sahip olan

Çizelge 5. Tarım Arazisinin Kullanılış Amacına Göre İlçeler Üzerinden Dağılımı (Ha) (2007)

	Bağlar (ha)	Meyvelikler (ha)	Sebzelikler (ha)	Tarla Alanı		Toplam (ha)	
				Ekilen (ha)	Nadas (ha)		
(KIRŞEHİR)	MERKEZ	826	968	1,605	79,041	31,749	114,189
	AKÇAKENT	121	177	33	24,435	148	24,914
	AKPINAR	110	334	144	27,125	3,000	30,713
	BOZTEPE	300	319	18	38,109	3,000	41,746
	ÇİÇEKDAĞI	15	412	215	70,000	8,866	79,508
	KARAMAN	150	1.200	1	81.510	30	82.891
	MUCUR	30	405	2.046	57.814	20.000	80.295

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

Çizelge 6. İlçelere Göre Başlıca Tarla Ürünleri ve Sebzelerin Ekiliş Alanlarının Dağılımı (2007)

		Başlıca Ürünler						Ekili Tarla Ve Sebze Arazisi (ha)	
		Tahıllar (ha)	Baklagiller (ha)	Endüstriyel Bitkiler (ha)	Yağlı Tohumlar (ha)	Yumru Bitkiler (ha)	Sebzeler (ha)		Yem Bitkileri (ha)
(KIRŞEHİR)	MERKEZ	57,600	12,000	2000	820	1040	1064.3	715	74,175
	AKÇAKENT	11,543.0	30	0	2.5	0	0	525	557.5
	AKPINAR	11,300	30	500	50	30	65	1515	13,490
	BOZTEPE	34,600	40	0	1100	0	2	830.1	36,572.10
	ÇİÇEKDAĞI	42,000	50	50	25	30	350	706	43,211
	KAMAN	57,028.0	7200	486	170	200	755.5	300	9111.5
	MUCUR	45,850	475	700	300	73	100	1610	49,108

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

Çizelge 7. İlçelere Göre Tarla Ürünleri Ekim Alanı, verim ve Üretim Miktarları (Tahıllar) (2007)

Ürünler		İLÇE (KIRŞEHİR)						
		MERKEZ	AKÇAKENT	AKPINAR	BOZTEPE	ÇİÇEKDAĞI	KAMAN	MUCUR
Arpa	Ekiliş (da)	303,000	29,800	70,000	85,000	160,000	400,000	200,000
	Verim(kg/dekar)	220	250	217	240	140	261	18
	Üretim (ton)	66,660	7450	15,190	20,400	22,400	104,400	3700
Buğday	Ekiliş (da)	244,000	85,000	43,000	250,000	260,000	170,000	253,000
	Verim(kg/dekar)	200	200	197	220	157	229	175
	Üretim (ton)	48,800	17,000	8471	55,000	41,000	38,930	44,275
Mısır	Ekiliş (da)	1500	0	0	0	0	350	200
	Verim(kg/dekar)	800	0	0	0	0	700	800
	Üretim (ton)	1200	0	0	0	0	245	160
Yulaf	Ekiliş (da)	1000	5	0	1000	0	85	3000
	Verim(kg/dekar)	250	150	0	170	0	250	215
	Üretim (ton)	250	0.75	0	170	0	21.25	645
Çavdar	Ekiliş da	20,000	100	0	10,000	0	200	2500
	Verim(kg/dekar)	210	200	0	200	0	250	250
	Üretim (ton)	4200	20	0	2000	0	50	625

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

ürünün üretimi Merkez, Kaman ve Mucur İlçelerinde yoğunluk kazanmıştır. 2007 yılında meydana gelen kuraklık nedeniyle ürünlerin verimlerinde önemli düşüşler olmuş Türkiye ortalaması 222 kg/da olan buğday üretiminde, Mucur ve Çiçekdağı İlçeleri bu değerden uzak kalmışlardır.

2007 yılı itibarıyla Kırşehir'de üretilen yaygın Baklagil çeşitleri fasulye, fiğ, mercimek ve nohut olmuştur. Özellikle nohut üretiminin

en fazla olduğu İlçe Merkez (10.000 ton) olup, bunu Kaman ve Mucur İlçeleri izlemektedir. Özellikle ilde son yıllarda üretimi önemli düzeyde artan Mercimekte ise üretimin en fazla Merkez İlçede (5.000 ton) olduğu, bunu sırasıyla Kaman, Mucur ve Çiçekdağı İlçelerinin izlediği belirlenmiştir (Çizelge 8).

Kırşehir'de endüstri bitkisi olarak en yaygın üretimi yapılan üretim faaliyeti şekerpancarıdır. Şekerpan-

carı tarımının en yaygın olarak yapıldığı ilçeler ise Merkez, Mucur, Mucur, Akpınar, Kaman ve Çiçekdağı'dır. En fazla ekim alanı Merkez İlçede (20.000 da) yapılmakta olup, dekara verim ise en yüksek Çiçekdağı'nda (5.750 kg/da) elde edilmiştir (Çizelge 9).

İlde yumru ve yem bitkileri olarak ekim yapılan ürünler; korunga, yonca, patates, sarımsak ve kuru soğandır. Merkez İlçede bu ürünlerin tamamının üretimi yapılmak-

Çizelge 8. İlçelere Göre Baklagillerin Ekim Alanı, Verim ve Üretim Miktarları (2007)

Ürünler		İLÇE (KIRŞEHİR)						
		MERKEZ	AKÇAKENT	AKPINAR	BOZTEPE	ÇİÇEKDAĞI	KAMAN	MUCUR
Fasülye	Ekiliş (da)	15.000	0	0	100	250	9.000	250
	Verim(kg/dekar)	120	0	0	100	50	100	125
	Üretim (ton)	1.800	0	0	10	12,5	900	31,25
Fig	Ekiliş (da)	2.500	5.200	15.000	6.283	6.000	1.000	7.000
	Verim(kg/dekar)	180	150	133	249	100	235	250
	Üretim (ton)	450	780	2.000	1.570	600	235	1.750
Mercimek (yeşil)	Ekiliş (da)	120	0	0	100	50	100	125
	Verim(kg/dekar)	41.666	0	0	0	5.000	30.000	12.000
	Üretim(ton)	5.000	0	0	0	250	3000	1.500
Nohut	Ekiliş (da)	100.000	300	300	300	0	60.000	3.000
	Verim(kg/dekar)	100	100	60	300	0	80	100
	Üretim (ton)	10.000	30	18	90	0	4.800	300

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

Çizelge 9. İlçelere Göre Tarla Ürünleri (Endüstriyel Bitkiler) (2007)

Ürünler		İLÇE (KIRŞEHİR)						
		MERKEZ	AKÇAKENT	AKPINAR	BOZTEPE	ÇİÇEKDAĞI	KAMAN	MUCUR
Şeker Pancarı	Ekiliş (da)	20,000	0	5000	0	500	4860	7000
	Verim(kg/dekar)	5000	0	3000	0	5750	4600	5000
	Üretim (ton)	100,000	0	15,000	0	2875	22,356	35,000

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

ta iken, Akçakent, Akpınar, Boztepe ve Çiçekdağı İlçelerinde belirli ürünler üretilmektedir. Bu bakımdan yetiştirilen ürün çeşitliliğinin artırılması ve özellikle toprağa azot bırakarak bu ürünlerin münavebe sistemine dahil edilmesine yönelik olarak çalışmalar yapılması gerekmektedir. Patates üretimi yapılan illerin Türkiye’de sınırlı sayıda olması ve bu illerle rekabetin sağlanabilmesi için iyi bir tarımsal arazi yapısına sahip Kırşehir’in Patates üretimini artırması ülkede talebin karşılanmasına yardımcı olabilecektir. Ekim alanı bakımından en fazla Merkez İlçede (9.000 da) üretim patates, ayrıca Mucur, Akpınar ve Kaman’da da üretim imkanı bulmuştur (Çizelge 10).

Kırşehir’de sert kabuklu meyve türlerinden badem ve cevizde üretim bulunmaktadır. Ceviz üretiminde meyve veren en fazla ağaca

31.841 adet ile Kaman İlçesi sahip iken, bunu 27.500 adet ile Merkez İlçe ve 5.050 adet ile ise Mucur takip etmektedir. Ceviz üretiminde önemli bir yere sahip olan Kırşehir özellikle ürünlerdeki aroma ile diğer illerdeki cevizlerden farklılık göstermektedir (Çizelge 11). Meyve veren yaştaki badem sayılarına bakıldığında ise 6.600 adet ile en fazla badem ağacının Merkez İlçede, bunu sırasıyla Kaman ve Mucur İlçelerinin izlediği belirlenmektedir (Çizelge 11).

İlde Dut ve Üzüm üretimi de önemli düzeydedir. Ancak Dut ve Üzüm üretiminin Merkez ve Kaman İlçelerinde yoğunlaştığı, bunun diğer İlçeler açısından da geliştirilmesi gerekliliği bulunmaktadır. Özellikle Nevşehir’e yakın olan İlin tarım arazinin niteliği açısından bu ürünlerin üretimi açısından önümüzdeki yıllarda önem

kazanabileceği değerlendirilmelidir. Bunun nedeni ise özellikle son yıllarda Nevşehir ilinde üzüm üretiminde önemli düşüşler olması ve üretimin talebi karşılayamaması olarak gösterilebilir.

3.3.2. Hayvansal üretim

Kırşehir İli, büyük ve küçükbaş hayvan sayısı bakımından diğer illere göre önemli olmasına karşın, birim başına üretim yeterli düzeyde değildir. Bunun başlıca nedenleri arasında mevcut hayvanlar içerisinde genetik yapı bakımından düşük verimli yerli ırklardan oluşması, çevre faktörleri ve bakım-besleme koşullarının yeterli düzeyde olmaması sayılabilir. İl hayvancılığının geliştirilmesi, mevcut meraların üzerindeki baskıyı azaltarak onların daha verimli hale gelmesine yönelik önlemlerin alınması ve hayvancılık işletmelerinde yem bitkileri yetiştiriciliğine

Çizelge 10. İlçelere Göre Tarla Ürünleri (Yumru Bitkiler ve Yem Bitkileri) (2007)

Ürünler		İLÇE (KIRŞEHİR)						
		MERKEZ	AKÇAKENT	AKPINAR	BOZTEPE	ÇİÇEKDAĞI	KAMAN	MUCUR
Korunga	Ekiliş (da)	300	0	50	773	0	500	8000
	Verim(kg/dekar)	500	0	500	1000	0	720	300
	Üretim (ton)	150	0	25	773	0	360	2400
Patates	Ekiliş (da)	9000	0	300	0	0	200	500
	Verim(kg/dekar)	4000	0	2000	0	0	3500	2000
	Üretim (ton)	36,000	0	600	0	0	700	1000
Sarmısak (kuru)	Ekiliş (da)	400	0	0	0	0	100	10
	Verim(kg/dekar)	600	0	0	0	0	1500	500
	Üretim (ton)	240	0	0	0	0	150	5
Soğan (kuru)	Ekiliş (da)	1000	0	0	0	300	400	200
	Verim(kg/dekar)	1500	0	0	0	4250	200	1000
	Üretim (ton)	1500	0	0	0	1275	80	200
Yonca	Ekiliş (da)	1300	0	100	887	45	1000	1000
	Verim(kg/dekar)	6000	0	1000	500	2750	245	1000
	Üretim (ton)	7800	0	100	443.5	123.75	245	1000

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

Çizelge 11. İlçelere Göre Meyve Ürünleri (Sert Kabuklular) (2007)

Ürünler			İLÇE (KIRŞEHİR)						
			MERKEZ	AKÇAKENT	AKPINAR	BOZTEPE	ÇİÇEKDAĞI	KAMAN	MUCUR
Badem	Ağaç Sayısı	Meyve Veren Yaşta		0	0	0	0	4.592	450
		Meyve Vermeyen Yaşta	200	0	0	0	0	1.531	50
	Üretim ton	85.8	0	0	0	0	32.14	13.5	
Ceviz	Ağaç Sayısı	Meyve Veren Yaşta	27.500	0	0	0	200	31.841	5.050
		Meyve Vermeyen Yaşta	900	0	0	0	0	120.924	20
	Üretim ton	1.100	0	0	0	160	955.23	505	

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

önem verilmesi ile çözülebilir. Hayvan popülasyonlarında yüksek verimli ırkların ve melezlerinin giderek artırılması ve hastalıklarla mücadele gerekmektedir.

İlde hayvancılıkta henüz istenilen düzeye ulaşamamış ve bu durum hayvansal ürünler arz ve talebi arasında bir denge kurulmaması sonucunu doğurmuştur. Gi-

derek artan il nüfusu karşısında bu dengesiz durum gerekli önlemler alınmazsa daha da artacaktır. 1996-1999 yılları arasında büyükbaş hayvan sayısı sürekli düşmektedir. 1996 yılında 62.759 adet olan ilin toplam siğir sayısı 1999 yılında 54.122 adete düşmüştür. 1996-1999 yılları arasında toplam olarak 8.637 adet siğir azalmıştır. Buna

karşın, 2000 yılı Tarım Bakanlığı desteklemeleri nedeniyle bu sayı 64.872'e ulaşmıştır. Küçükbaş hayvancılıkta özellikle koyun ve keçilerde düşüşler görülürken, 1996 yılında toplam 195.022 adet olan koyun ve keçi mevcudu, 1999 yılında 126.991'ye düşmüş, 2000 yılındaki olumlu yapıyla bu sayı 127.107 olmuştur (Çizelge 13).

Çizelge 12. İlçelere Göre Meyve Ürünleri (Üzümsü Meyveler) (2007)

Ürünler			İLÇE (KIRŞEHİR)						
			MERKEZ	AKÇAKENT	AKPINAR	BOZTEPE	ÇİÇEKDAĞI	KAMAN	MUCUR
Dut	Ağaç Sayısı	Meyve Veren Yaşta	8.550	0	0	0	0	544	0
		Meyve Vermeyen Yaşta	200	0	0	0	0	96	0
		Üretim ton	14.535	0	0	0	0	5.44	0
Üzüm (Dekar)	Ağaç Sayısı	Meyve Veren Yaşta	35.200	5	0	0	1.650	108.020	0
		Meyve Vermeyen Yaşta	0	5	0	0	0	412.940	0
		Üretim ton	160	0	0	0	45	6.500	0

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

İlde sağılan hayvan sağıları bakımından 2005 yılında 89.885 baş hayvan bulunmakta iken, bu sayı 2007 yılında 85.789'a gerilemiştir. Buna karşın 2005 yılında 9.231 ton olan süt üretimi 57.027 tona yükselmiştir. Bunun nedeni ise süt veriminde meydana gelen artışlarla olmuştur (Çizelge 14).

Çizelge 13. Hayvan Mevcudunun Gelişimi (Güneş, E., 2004)

Yıllar	Büyükbaş Hayvan		Küçükbaş Hayvan			Kanatlı
	Sığır	Manda	Koyun	Keçi	Toplam	
1996	62.759	382	177.942	14.080	195.022	341.670
1997	61.571	217	178.785	14.530	193.315	331.000
1998	57.919	176	138.356	9.576	47.932	380.000
1999	54.122	184	119.548	7.443	126.991	527.000
2000	64.872	194	121.802	5.305	127.107	579.000

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

Kırşehir'de kesilen hayvan sayısı bakımından elde edilen et üretimi 2005 yılında 17.918 baş iken, 2007 yılında 2.727 ton olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılında kırkılan Merinos Irkı koyun sayısı 3.4563 baş olup, bu sayı 57.569 baş olmuştur. Bu rakam 5.887 ton olmuştur (Çizelge 15).

Çizelge 14. Türlerine Göre Sağılan Hayvan Sayısı (Baş) ve Süt Üretimi (Ton)

Hayvan Cinsi	Sağılan Hayvan Sayısı			Süt Üretimi ton		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Koyun	56,850	64,430	53,944	2843	3223	2697
Kıl Keçisi	3580	2956	2070	234	193	136
Manda İneği	10	352	119	104	352	119
Tiftik Keçisi	306	380	365	12	15	14
İnek	29,045	31,969	29,291	6038	60,051	54,061
Toplam	89,885	100,087	85,789	9231	63,834	57,027

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

Çizelge 15. Türlerine Göre Kesilen Hayvan Sayısı (Baş) ve Et Üretimi (Ton)

Hayvan Cinsi	Et Üretimi ton			Kesilen Hayvan Sayısı		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Dana	2.135	2.004	2.575	9.589	10.547	13.552
Deve Ve Deve Yavrusu	0	0	0	0	0	0
Domuz	0	0	0	0	0	0
Koyun	103,5	537	521	5.745	24.438	23.684
Kuzu	6,8	6	132	376	413	8.745
Kıl Keçi Ve Oğlağı	0,2	0	0	13	14	33
Manda Ve Manda Yavrusu	1,5	1	0	6	7	0
Siğir	480,5	2.117	2.659	2.189	9.201	11.555
Tiftik Keçi Ve Oğlağı	0	0	0	0	0	0
Toplam	2.727,5	4.665	5.887	17.918	44.620	57.569

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

elde edilen ürün miktarı 4.502 ton olmuştur. 100.077 adet Yerli ırk koyundan ise 140.100 ton ürün elde edilmiştir. Kırkılan kıl keçisi ise 3.323 baş, tiftik keçisi sayısı ise

961 baştır. Bu bakımdan elde edilen üretim kıl keçisinde 2.668 ton iken, tiftik keçisinde 1.442 ton olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 16).

3.3.3. Kırşehir İli

tarımsal üretim değeri

İlin bitkisel üretim değeri içerisinde tarla ürünlerinin oranı % 75,7 olup, bunun % 53,9'unu tahıllar oluşturmaktadır. Tarla ürünle-

Çizelge 16. Türlerine Göre Kırkılan Hayvan Sayıları ve Yapağı, Kıl ve Tiftik Üretimi

İlçe	Koyun				Kıl Keçisi		Tiftik Keçisi	
	Merinos		Yerli		Elde Edilen Ürün ton	Kırkılan Hayvan Sayısı	Elde Edilen Ürün ton	Kırkılan Hayvan Sayısı
	Elde Edilen Ürün ton	Kırkılan Hayvan Sayısı	Elde Edilen Ürün ton	Kırkılan Hayvan Sayısı				
MERKEZ	650	500	48.549	37.345	1.197	1.484	1.355	903
AKÇAKENT	0	0	7.508	5.775	631	789	0	0
AKPINAR	0	0	31.321	16.401	0	0	0	0
BOZTEPE	3.852	2.963	18.418	14.168	162	203	87	58
ÇİÇEKDAĞI	0	0	8.108	6.237	616	770	0	0
KAMAN	0	0	17.268	13.283	62	77	0	0
MUCUR	0	0	8.928	6.868	0	0	0	0
KIRŞEHİR (TOPLAM)	4.502	3.463	140.100	100.077	2.668	3.323	1.442	961

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

ri içerisinde ise endüstri bitkileri %23,7 ile en yüksek payı alırken, baklagiller % 11,7, , yağlı tohumlu bitkiler % 5,8 ve yumru bitkiler % 4,9 oranında pay almaktadır. İlin bitkisel üretim değeri içerisinde meyveler % 14,9 ve sebzeler % 9,4 oranında yer almaktadır. Hayvan-

sal üretim değerinin ise önemli bölümünü süt (%45,6) ve etten (% 43,1) oluşturmaktadır (Çizelge 17).

4. Tarımda Örgütlenme ve Kredi Durumu

İlde özellikle tarımsal kooperatifleşme bakımından son yıllarda önemli gelişmeler olmuştur. 2007

yılı itibariyle Merkez ve Kaman İlçelerinde 19 kooperatif bulunmakta iken bu sayı Çiçekdağı'nda 12, Boztepe'de 10, Mucur'da 8, Akpınar'da 7 ve Akçakent'te 4'tür (Çizelge 18). İlde kooperatifleşme faaliyetlerinin dah çok toprak su kooperatifleri, pancar ekicileri ko-

Çizelge 17. Kırşehir İlinde Tarımsal Üretim Değerinin Dağılımı (%) (2000) (Güneş, E., 2004)

Bitkisel Üretim Değeri	Ürün Grupları	Oran (%)
Tarla Ürünleri		75,7
	Tahıllar	53,9
	Baklagiller	11,7
	Endüstri Bitkileri	23,7
	Yağlı Tohumlar	5,8
	Yumru Bitkiler	4,9
Sebzeler		9,4
Meyveler		14,9
Hayvansal Üretim Değeri		
Süt		45,6
Et		43,1
Deri		0,7
Yapağı, Kıl, Tiftik		0,8
Yumurta		8,9
Bal-Balmumu		0,9

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

operatifleri, hayvancılık kooperatifleri, su ürünleri ve tarım kredi kooperatifleri bünyelerinde olduğu belirlenmiştir.

Yıllar itibariyle Kırşehir İli tarımsal kredi kullanımına bakıldığında en fazla kredinin kısa vadeli işletme kredisi şeklinde kullanıldığı belirlenmiştir. 2006 yılında ise 5.992.074 Milyon TL hayvancılık kredisi kullanıldığı, yine aynı yıl

537.284 Milyon TL bitkisel üretim kredisi, 10.000 Milyon TL ise su ürünleri kredisi kullanılmıştır. Orta ve uzun vadeli kredilerde ise en fazla talebin tarım araç ve gereklere olduğu saptanmıştır (Çizelge 19).

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye’de tarımsal işletmelerin küçük ve dağınık olması, bunların üretim değerlerinin iste-

nen düzeyde olmasını ve optimal işletme büyüklüğüne ulaşılmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu işletmeler çok küçük olduklarından pazara yönelik üretimde bulunamamakta ve bunun sonucunda sadece kendi tüketimleri için üretim önemli olmakta, bu koşullarda gelirleri de düşük olmaktadır. Gelir seviyesi düşük olan küçük ve dağınık işletmeler, kredi almada

Çizelge 18. Tarımsal Amaçlı Kooperatifler (2007)

		İLÇELER						
		MERKEZ	AKÇAKENT	AKPINAR	BOZTEPE	ÇİÇEKDAĞI	KAMAN	MUCUR
Toprak Su Koop.	Koop. Sayısı	5	0	0	2	0	3	2
	Ortak Sayısı	395	0	0	128	0	318	119
Pancar Ekicileri Koop.	Koop. Sayısı	1	0	0	0	0	0	0
	Ortak Sayısı	26.213	0	0	0	0	0	0
Hayvancılık Koop.	Koop. Sayısı	5	3	5	7	9	9	3
	Ortak Sayısı	466	171	460	413	535	437	227
Su Ürünleri Koop.	Koop. Sayısı	1	0	0	0	0	1	0
	Ortak Sayısı	7	0	0	0	0	12	0
Tarım Kredi Koop.	Koop. Sayısı	7	1	2	1	3	6	3
	Ortak Sayısı	3.221	882	797	450	1.452	1.798	1.818
Toplam	Koop. Sayısı	19	4	7	10	12	19	8
	Ortak Sayısı	30.302	1.053	1.257	991	1.987	2.565	02.164

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

Çizelge 19. Kırşehir İli Tarımsal Kredilerinin Yıllara ve Kaynaklarına Göre Dağılımı

		2003	2004	2005	2006
Kısa Vadeli İşletme Kredileri	Bitkisel Üretim Kredileri YTL (milyon TL)	136.646	97.768.072	0	537.284
	Hayvancılık Kredileri YTL (milyon TL)	463.343	1.885.837.716	0	5.992.074
	Sertifikalı Tohumluk Kredileri YTL (milyon TL)	26.880	0	0	0
	Su Ürünleri Kredileri YTL (milyon TL)	1.611	0	0	10.000
	Tarım Kredi Kooperatiflerine Açılan Krediler YTL (milyon TL)	426.888	0	0	0
Orta Ve Uzun Vadeli Yatırım Kredileri	Özel Tarımsal Krediler YTL (milyon TL)	3.306	0	0	0
	Bitkisel Yatırım Kredileri YTL (milyon TL)	3.306	0	0	0
	Hayvancılık Yatırım Kredileri YTL (milyon TL)	10.124	0	0	0
	Su Ürünleri Yatırım Kredileri YTL (milyon TL)	0	0	0	0
	Tarım Araç Ve Gereç Kredileri YTL (milyon TL)	39.282	85.000.000	0	348.299
	Tarım Kredi Kooperatiflerine Açılan Yatırım Kredileri YTL (milyon TL)	0	0	0	401.140
	Tarımsal Amaçlı Köy Kalkınma Kooperatiflerine Açılan Krediler YTL (milyon TL)	30.000	0	0	0

Kaynak: Kırşehir Tarım İl Md.

gerekli teminatı gösteremediklerinden kredi kullanımları güçleşmektedir. Ayrıca bu durumun önlenmesi için özellikle Kırşehir tarım işletmelerinin dağınık yapısının Avrupa Birliği veya yurtiçi kaynaklarla finanse edilecek projelerle değerlendirilmesi gerekmektedir.

İlde yetiştirilen bitkisel ürünlerin hayvancılık faaliyeti ile entegre edilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan yem bitkileri üretimine önem verilmesi ve bu ürünlerin düşük verim düzeyine sahip ürünlerle münavebeli olarak üretimin yapılmasına öncelik verilmesi gerekmektedir.

Ayrıca üretimi ülke açısından da büyük öneme sahip ceviz üretim faaliyetinde yeni üretim alanları yaratılmalı, bu bakımdan toprak analizleri yapılarak dikim yapılacak araziler tarım İl/ilçe Müdürlüklerinin desteği ile belirlenmelidir. Son yıllarda özellikle Kaman ve Mucur İlçelerinde yapılmakta olan Ceviz dikimleri denetime tabi tutularak alan düzenlemesinin yapılmasına gidilmesi en uygun çözüm olacaktır.

Bunların yanısıra ülkenin tahıl üretiminin yapıldığı önemli illerden biri olan Kırşehir’de, son yıllardaki

kuraklık nedeniyle büyük verim kayıpları olmuştur. Bu verim kayıplarının önümüzdeki yıllarda olmaması için ekimi yapılacak arazilerin özellikle taban suyu seviyesi yüksek, motopomp ile sulama imkanı olabilecek ya da yıllık yağış ortalaması fazla yerlerde yapılmasına olanak verecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Ülkemiz açısından önemli bir coğrafi konumda bulunan Kırşehir İli özellikle bulunduğu konum açısından Pazar olanaklarını iyi kullanılmalıdır. Bu bakımdan üreticilerin kooperatifler yardımıyla örgütlenmesi büyük önem kazanmıştır. Ayrıca alternatif üretim olanaklarının da üreticiyi bilinçlendirerek yaygınlaştırılması gerekmektedir. Son yıllarda yaygınlaşan ancak Pazar olanakları nedeniyle yapılaşmasını tam olarak tamamlayamayan Devekuşu çiftliklerinin olanakları artırılmalıdır. Devekuşu üretim faaliyetinin İlde yaygınlaştırılmasına yönelik yapılacak araştırmalara kaynak oluşturulmalı, Üniversite, kamu ve özel teşebbüslere yönelik projeler geliştirilmelidir.

Üniversitenin İlde yapılanma aşamasını tamamlamaya çalıştığı

dönemde Ziraat Fakültesi kurulmasının zaman kaybetmeden oluşturulması sağlanmalıdır. Tarımsal yapı bakımından komşu illerle kıyaslanmayacak derece öneme sahip ürünleri bünyesinde bulunduran Kırşehir’in tarımsal açıdan istenen düzeye ulaşması kaçınılmaz olmalıdır. Bunun için İlde bulunan Tarım İl/ilçe Müdürlükleri, Üniversite, Kamu ve Özel kuruluşlar birlikte çalışmalı ve tarımsal kalkınma gerçekleştirilmelidir.

KAYNAKLAR

DİE, 2001. *Tarımsal Yapı(Üretim, Fiyat, Değerleri)*, Ankara.

Duran, D. 2001. *Kırşehir’de Tarım Reformunun Önemi, Ziraat Mühendisliği Dergisi*, Yayın No:333, 46-48, Ankara.

Güneş, E., 2004. “*Tarım İşletmelerinde Kredi taleplerinin Doğrusal Programlama Yöntemiyle Belirlenmesi “Kırşehir İli Merkez İlçesi Tarım İşletmeleri Araştırması”*, T.C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü Yayın No:121, ISBN-975-407-156-X, 79 s., Ankara.

TCZB, 2001. *Tarımsal Kredi Miktar Dağılımı Dokümanları*, Ankara.

TCZB, 2004. <http://www.ziraat.com.tr>

TKB, 2004. *Kırşehir İl Müdürlüğü İl Master Planı*

TKB, 2008. *Kırşehir İl Müdürlüğü Kayıtlarından Derlenen Veriler*